

НИЗАМИ КӘНЧӘВИ—850

НИЗАМИ КӘНЧӘВИ

(яедди көзеллән дөн тарчумы)
КИТАЫН ЙАЗЫЛМАСЫНЫ СӨБӘГИ

Кизил бир жаше мане јетишди,
Сүлтаман мүлкүни пердеск душады.
Сөзимдөн гүш күни миян гандай ачым,
Онун галысмина умидле удум.

Наман кишафеде бу иди гијас,
Бајран ахшамина сак бир һынлат алс.
Некитен үзүне гара перде чак,
Нылалык кириллык пердадан кәрек.

Бирдан субъ овчусу оларын огу,
Хөйр ҹадусын бу мөззүстүн.
Нече иституут сөт аташа ат,
Одун ездүнде до велпөнә жарет.

Гүрумуш мүмүш да сал һаман ода,
Дүшкүн гапбен յумың јүзшисин ода.
Ахсан улаг киши айлар да сан,
Көнкүрт ез тахтыны бу дар көрпүдан.

Кәздеркүн наға вен кизел галами,
Фирвар доддурсын буттү аланы.
О мишик этиккин гој јәсси күләк,
Бөзинкүн кие оттар аткыланарек.

Инди заңмат чакжак ваттымдын сөнин,
Јаздымнын һөр өөртөн бергтилдиш сөнин.
Бу заңмат үзүне хәзине ачар,
Зөхмегти түнкимен зәзинеск зер.

Көз яшши текмессе тәнеклэр һөр җәз,
Пајызда тәнинин баһары олмаз,
Сүмүкисиз бир бейни көрнәибүг неч кас,
Шыра чөммөйрәс ары болал бермез,
Булудуз сәмадан долу душармы!
Тандир сојут олса чөрек бишерми!
Төлөс, додагымдан пердескен ач,
О перде әрдимдан сөнинчилик сач.
Бу фикир бейнеке дөргөн меним,
Шадыңга чөвирлди мадерим, гөммө,
Ахтардын јашындан, јемандан из зэр
О шең ии, илсаның көнтүнүн ачар.
Галса да тарихде шаһларнын адым,
Онлар јазылмады, тарых олмады.
Бир дөрн ғиңирләр һызындан габаг
Тарых үмманына неј беш вураг—
Илчилр јарадыб.

Јерде на галымыш,
Беңзин шашы оңу шәркен салмыш,
Миди бир илчилн көтүрүп мен да,
Хәзинең јарадым бир дүлиңдөн.
Әсл хүррәләр дөрк өдөр сину,
Биляр гијиткенин олдурунту.
Јарымчыг бир көйлө гоплым дилиңдөн,
Јарымчыг бир көшөр ҹымаң алмадан.
Нејик доторгы сандым, дедим, догрүрдүр,
Өззәндөн аткады, Фикирмүн дә бүлүр.
Мен да чөнд өлдөм бу виалылы.
Безайр дастымда шырны дилиңмө.
Јылымб ылчилор јан-јана дүздүм,
Жен бес демөмдөм, јено да көздин.
Тапыб һөр өврәгэ ээз салхадым,
Јылымб чин-чин едиг көктөп благадым.
Ело ии, һөр шәңж салмана салдым,
Мен онда галым алмын алдым.
Дедим, охуянын хөлсөн ҳошунা,
Армиллер гој бაзым күлмекин она.
Гој о сосплонинин кал бир сас күммө,
Једди рәнкө чалысын гој арус күммө.
Көйтүн көнлиләр о једам үлкөр,
Они биркөн дөре көрслөр экәр,
Ниәраси, аүрүлүсүн гој бир көзәлә,
Дүштүм тө'рмөлөр гој дилиңдөн-дилә.
Јөгүн бу јөдиллөр дөст олар бир күн,
Бу да тамал өлар сөйттөн учун.
Бир нагташ он нахшш чеке ми ишан,
Бириниң бөйөн көн о нахышдым.
Бир чизги нахышдый ҹымаңса көнәр,
Галан нахышлар да онда позулыр.
Бир нафәр дүр дөллө көттесек экәр,
Итөр арамызды онда гаңбылек.
Мен да дүр бир хөттөн түтүб көдирим,
О хөттөн киңирига ғоймарын годым.
Түк күммө наизиккыр чөкдүмж бу хөтт,
Чох көнөр дүтүлсе ғырмалар албет.
Сулярнын ичиндөн илчиле сү сөч,
Сөздүк сөден жылжыма чө.
Су өзөк ии, дөн атсан көйөр, бիтер,
Су өзөк ии, атдымын мояң олар, итер.
Мен судан сөдөфтөн икчи јардамы,
Өзүн сүсүз галым, чөркөнүс галым,
Шөрбетдин ширинисе колыммын, сөзүм,
Сөхәвт көрмөдим юмсыдым вәзүм.
Сөзән сөзбеттөн сез ачанды мен,
Карек кижеleinan, төлөжидан.
Султан Маймадын кло шашк Фирводан,
Биркөн өргөр бүрчү, о бирк Гөск.
Өбү Дүләф или Фәсдиғ фагет,
Етәм бир-бирине шәр заманын һөртим.
Бир дүшүн булалары нөје өдеки мен,
Сүйүн булудандыр, дүррүм сөдәффән.

ТӘ'ЗИМЛӘХ ХИТАБ

Ей қонүл, ҳәјалла ойнадыгыча сән,
Хәјалла дочагач ҳәјал ичиндөн.
Карек бу хәјалдан даña ел чакым,
Ондан чох үзгэдир ҹыннатым меним,
Гој дајим, гәлбимдә надир нуразым,
Баһардан да көзел дөрд фосил јазым.
Биринчи Фосилда јарадан—аллан,
Бу Фосил յазмачынын ондады понай.
Июнчы Фосилде неһиён кибтаб,
Ондан таза сезделе бәзөнөр кибтаб.
Уччычу Фосилде шаша дұалымыз,
Чүнки о дұаля ачылыр кылым.
Сонунчук Фосилда шаша наисибет,
Гәлбө арусы, ишам, меңбеббет.
Ело бир шаша ии, ныжму бөллидир,
Она једдин һөр бил, тарых мадер.
Алланың неһиңдүр һөр сөзү онун,
Көз алланыңдымса, яр узү онун.

О таң багышлајар, таң багышлајар,
Хәзинең бекш өдөр, баҳт багышлајар.
Өлженин саһибы шаң Өләздин,
Торпага, замана төк одур замин,
Өлкөлөр Фөтт өдөр о көрлө Арслан,
Күменең башындар о һекмүдәрим,
Сонунчук неһиңмүттүн дүйнәйрүк,
Ей шаң, бу рутбани сөнө бехт вериб,
Башыны таш тојуб, гымзын таң багыт.
Кече неһиңкүнніңдир гары һиндлите,
Белине багылымб үй Қобда бир занк,
Нәмайж дашымшы сәнинчи сөһөр,
Риккебында дуран гүлүн болыр.
Ағ рүмдү сернеки галындан говасы,
Дәнер гары үзүл зәңчиңи о ан.
Иккى чөрөй өзү өңүн, җакым баҳ,
Биркө ай, биркө дүңшөдердүң аңгас.
Фагет биркө табаг рүзү иш сөн,
О једдүлдүзү өмкөн өңимлөр.
Сәнниң гүртәрмә дүнида шашылы,
Сөнине сөмб чатыр нүсүрт би артмы.
Сөннөткүн гадрийн күм билес көнгө.
Өзү чох заманы һүнүр көстарал,
О кас ки, нүүрнөр өбжүр айрмаз,
О адым неч заманы һүнүрлөр олмаз.
Көзәлдир о јер ии, о башымын өзү,
Жаңши јerde опар јашын агадалар.
Мен сәнинчи јаzdым бу наһајт,
Үрәк ол, дөңлөндүр сөн мәмләпчөт.
Сөн ии, Искандөртөң моншүр олмыс.
Өдлиңнөң өлөнүң шашлы айын.
Дәмәлдин Искандөрт айн дүзүләтә,
Хызыр да дыркын сүйнә јетд.
Көшөр ҹынсын вар кескүнде санини,
Нансы вилајетде сәннитет шаң өзү,
Аллаң өзү олсун она һәмкәр.
Хошбәттөн, дүнжаның бөхтөрьсан,
Сөн једди ҝимгүл көмүрдәрсын.
Өзрастын вар иди, Искандөр ондан,
Чох мөнкимлөр өңрөндөн инан.
Нүшкәрван адым түтүд төр жер, иерин,
Чүнки Бүзәркүмбөш өндөр өзинр.
Парензин вар иди бир Барбыди,
О јуз јох, балык да мин сес өзөрдү.
Малишкан күм, оны тәнынýр һамы,
Она вәзир иди Ҳаҷа Низами.
Сәнинчи олпрадан учадыр яерин,
Чүнки Низами тек азардым шашын,
Сөнсөн Низами мен шөрттөл иеден,
О да өкслөмөш шәркен сөндөн.
Вармын сөнин күм бир өлли көрәм!
Сөнин нүүрнөр һөјәндир айып.
Шашларнын күндије јох сөне гијас,
Ели айларын сөнтек сезен тапшылым.
Сәмәндик ҹалапчи ҝимжайкөр,
Сөн айып бийдән дырдыйн зары.
Өмнинш һәмдым бу асар ии, вар,
Талејин тош олар, обзәд галар.
О шәкс өдөләр һөшбәт, бөхтәр
Өдлиңиң аткадын о көтүрсүн бар.
Маним да өсарын галар өбдө,
Көзөр айларда сезү, сөйттө.
Өзслөр иел олуп көчир җанындадан,
Бирче җөлме бело синиймәс ондан.
Једди маним өмүрдү тарых алдым,
Једди өдәвән дыр газын салымдым.
Нүш өлә, бу алп өн'өттөн сөнинидр,
Зәнёт меннайдирсо, гикис сәннүндир.
Сөн өнәр етдијим бу асары мен
Чын, вердим, ган вердим өзү тәрбиден,
Сөн ей өләкәзде, өләкәле гарәпш,
Көйде да, јerde олчак шөлдөн сирдаш,
Торпага, мен неччеч учум фалое!
Инсаным, мен неччеч чактам мәле!

Истедим неһиңкор гәләмимдө мен
Тәз шашк յұмын сез чөмзыкіндән,
Бу шашк согыттам белка да бир күн
Шәйын маңжесинде шабаша денсүн.
Ачынан бу дүрре ман ғоям гијмет,
Онун гијматын шаң өзөр фагет.
Мен де Зәнәр күммө таза нөң алчым,
Бир һыннадиң дүнгү нүүрмө садым,
Өмүр үзүн олсун жыл даңдар шашын,
Јадындан ҹымаңсын белүк алланы,
Өлкөде нағр да вар, әдалот да вар,
Тәк сөнин сајенде јарынмын онлар.
О шең ии, үзәгдым һиағтениңдән,
Көрүм үзаң дүшсүн вилајтиңдән.

Фарс дүлиңдин төрчүмө едиң:
АЗӘРОГҮЛ.